

NARODNI DNEVNIK

Kabaja vsak dan opoldne, izveniš nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Dln 20.—, inozemstvo Dln 30.—

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 18.

TELEFON STEV. 552. e

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 2.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisemonim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.038.

Od vseh zapuščeni.

»Gospodarstvo«, glasilo slovenskih privrednikov, ki ga izdaja v Buenos Airesu Slovenec inž. C. Jekovec, poroča, da se je v zadnjem času naselilo v Argentini in sploh v Južni Ameriki zelo mnogo Slovencev iz Goriške ter Istre. Ustanovili so si že svoje prvo društvo »Primorje« in menda ne bo trajalo dolgo, ko dobe tudi svoje drugo društvo. Vsaj jih »Gospodarstvo« vse krepko spaja, še bolj pa njih popolna zapuščenost. Zakaj ni na svetu tako zapuščenih ljudi, kakor so primorski kolonisti v Južni Ameriki. Po državljanstvu so Italijani, toda Italija jih preganja, ker se počejo izneveriti slovenskemu narodu. Jugoslovija pa se enako ne briga za njih usodo, ker se ne briga niti za one jugoslovanske koloniste v Južni Ameriki, ki so njeni državljanji.

O tem more vsakdo mnogo čitati v »Gospodarstvu«. Ze včeraj smo omenili na kratko delovanje generalnega konzula Grisogona. Stotisoč dinarjev ima ta gospod mesečne plače, toda za blagor naših ljudi se ne briga. Edin njegov uspeh je ta, da je dobil baron Mihanović visoko odlikovanje naše države, kar je naravnost zrevoltiralo vse narodne kroge v Južni Ameriki. Treba si namreč zapomniti, da je bil Mihanović za časa vojne eden najbolj vnetih podpornikov Avstrije in da se je smejal vsem onim južnoameriškim patriotom, ki so zbirali denar in delali za zmago jugoslovanske misli. Na deset in desetletje so zbrali ti patrioti za srbske vojne sirote in oni so bili, ki so nosili skoraj vse stroške Jugoslovenskega odbora v Londonu. Sedaj pa so ti patrioti od svobodne Jugoslavije prezrti, zato pa je nagrajen gospod Mihanović.

Ampak ni gospod generalni konzul Grisogono edini krivec nezadovoljstva naših ljudi. Naš konzul v Antopagosti je tudi »razveselil« naše ljudi. Naš zavedni svet je praznoval spomin Zrinjskega in Frankopana, jugoslovanski konzul v Antopagosti, pa je isti dan razobesil poleg jugoslovenske še italijansko zastavo. Naš svet je bil ogorčen in v posebnem pismu so odlični člani jugoslovanske kolonije protestirali proti temu. Nato je tožil konzul naše ljudi pred sodiščem in zahteval, da se jih najstrožje kaznuje. Ti so pa bili oproščeni, ker se je izkazalo, da onih besedi, zaradi katerih je konzul tožil, sploh v pismu bilo ni.

Mesto da bi bil naš konzul vsem izseljencem primer nacionalne zavednosti, ga morajo ti učiti o nedopustnosti razobešanja italijanske državne zastave na dan našega narodnega praznika. In medo, da bi imeli naši ljudje v svojem konzulu zaščitno, jih ta goni pred sodišče, ker so branili nacionalni interes!

Od vseh zapuščeni so naši kolonisti v Južni Ameriki, od vseh pa so na najslabšem slovenski primorski izseljenci. Ti so se šele pričeli naseljevati v Južno Ameriko in se ne morejo tako upreti na svojo je že pred vojno došle rojake, kakor na primer dalmatinski izseljenci. Prepuščeni so čisto sami sebi in usodi. Če bi bila konjunktura dobra, potem se za primorske izseljence nam ne bi bilo treba bati, ker so vajeni tudi najtežjega dela in ker si znajo pomagati. Toda tudi v Južni Ameriki je gospodarska kriza in tudi tam poznajo brezposelnost.

Zaradi tega treba, da se slovenski narod zanima za svoje sinove v daljni Južni Ameriki in da stori nekaj za nje. Ni treba dosti, ali vsaj to je treba storiti, da ve sleherni naš izseljenec, da ni domovina nanj pozabila in da zato tudi on ne sme pozabiti domovine.

Uzunović na Bledu.

Bled, 16. septembra. Ministrski predsednik Uzunović, ki je pred sinočnjim prispel na Bled, se je nastanil v »Parkhotelu«. Včeraj rano zjutraj je šel na sprehod okrog jezera in se je sestal z generalcem Matičem in dr. Pelešem, ki bivata že dalje časa tu na Bledu.

Okrog 10. se je pojavil pred »Parkhotelom« dvorni avtomobil z ministrom dvora Jankovičem, ker sta bila kralj in kraljica na sprehodu, je moral Uzunović počakati, da sta se Veličanstvi vrnili. Bil je takoj potem sprejet v avdienco. Uzunović ni hotel o tej avdienci nič povedati razen nekoliko navadnih stvari in tako se lahko sklepa, da je bila avdienca delikatnega značaja.

Med ostalim so se širile po Bledu vesti, da zelo vplivni krogi živo spremljajo vsako kretanje Nikole Pašiča in vsak korak njegovih prijateljev in da je njegov povratek napravil na Bledu močan vtis. Na podlagi teh vesti so trdili včeraj nekateri ljudje, da Uzunović ni došel na Bled spontano, temveč je bil klican.

Vesti o poskusih Nikole Pašiča in njegovih prijateljev v Beogradu, da se Pašič zopet povrne na vlado, v gotovih kro-

gih niso bile sprejete baš simpatično. Pa je bilo o tem, kakor se je včeraj pokazalo, govora že o priliki zadnje avdience Može Maksimovića na Bledu. S tem vprašanjem je v zvezi tudi vprašanje dr. Nikića, o čemer se je baje tudi diskutiralo. Kakor se nadalje doznavo, so nekateri radikali že dalje časa sondirali teren, da bi se Nikola Pašič ponovno vrnil v vlado kot predsednik, podpredsednik pa naj bi bil Stjepan Radić. Pa tudi ta kombinacija ni bila sprejeta simpatično vzle zagotavljanju, da bi se Pašič po nekoliko mesecih povsem umaknil iz političnega življenja.

Kakor izgleda, je pričakovati zelo ljuto borbo za kulisami, ki bo vplivala na skorajšnjo izpremembo v vladi.

Doznavo se, da je bilo včeraj pretresano vprašanje potovanja kralja v Francijo, kjer naj bi kralj konsultiral nekatere zdravnike. Veliko iznenadenje so vzbudile vesti, ki so se včeraj širile po Bledu, da se dvor z veliko naglico pripravlja v Beograd. Trdi se, da se kraljevski dvor danes povrne v Beograd. Koliko so te vesti resnične, se še ne ve.

Šefi strank hočejo v vlado.

Beograd, 16. septembra. S formiranjem demokratske zajednice je vržena v politično življenje stara ideja. Blok sporazuma, ki mu je pred dvema letoma uspelo, da za kratko časa izrine radikale z državne uprave, je inavguriral politiko narodnega sporazuma in kasneje, ko je prišlo do zloma PP režima, so radikali sprejeli idejo bivšega sporazuma in tako je bila ustvarjena današnja situacija. A v vladi sami je prišlo večkrat do kriz. In tako se je zgodilo, da imamo vlado brez šefov strank in se zato vedno pričakuje iznenadenje in tako iznenadenje pričakuje sedaj tudi Demokratska zajednica.

Po vesteh, ki krožijo, naj bi se nova kombinacija ustvarila v treh tednih. Po teh vesteh bi skupina dr. Nikića v novi vladi predstavljala Hrvate.

Današnja vlada je, čeprav je doživela dovolj konfliktov, napravila največ za konsolidacijo države in nadaljuje svoje delo na vseh poljih. Potemtakem ta vlada nima potrebe, da razširi koalicijo, ker predstavlja veliko večino Srbov, ogromno število Hrvatov. Razen tega imajo tu-

di Slovenci svojega zastopnika. Vlada je, dokler uživa zaupanje parlamenta, stalna. Sedaj, ko se je formirala demokratska zajednica, je vlada lahko zadovoljna, ker je to uspeh njene politike, ki je zavrgla plemenske in konfesionalne momente in dvignila na najvišjo stopnjo politiko državne zajednice. Poskusi, ki so se vršili z današnjo vlado, dokazujejo, da se je šlo po pravi poti. Mesto slabih ministrov so prišli dobri, mesto dobrih boljši in sedaj se dela na to, da ta vlada ne ostane brez šefov, ker nima moči in avtoritete, ki je potrebna za težke naloge.

Ako je Radić potreben kot prvi delegat naše države v Zenevi, zakaj naj bi se ne bil potreben v vladi. Kar se tiče Pašiča, je on zelo star, pa bi bilo treba namestnika, ki bi omogočil normalno opravljanje državnih poslov. A da se Pašič vrne v vlado, je potrebno, da izvrši anketni odbor svoje delo in se dožene, da afera mladega Pašiča ne tangira starega.

Politična situacija gre za tem, da zopet dobimo vlado s šefi in da bo ta vlada do svojih temeljev reformirana.

PAŠIČEV PRIHOD V DUBROVNIK.

Dubrovnik, 16. septembra. Sinoči ob 6.25 je prispel v Gruž na parniku »Kumanovo« Nikola Pašič. V pristanišču ga je pričakovalo več prijateljev. Ob 6.10 je prišel v pristanišče predsednik narodne skupščine Marko Trifković, veliki župan Knežević in krajevni odbor radikalne stranke. Ko so že vsi potniki odšli, se je pojavil Pašič s počasnim korakom in s plaščem na rokah v spremstvu svoje soproge. Najprej je govoril z Markom Trifkovičem kakih pet minut, nato je krenil proti svojemu zaprtemu avtomobilu.

Z istim parnikom je prišel tudi Rade Pašič s svojo soprogo. Nikola Pašič se je v zaprtem avtomobilu odpeljal proti Cavtatu. Rade Pašič ni šel v Cavtat. Danes

Razgrinja pa se še drug problem, kočljiv sicer, a tem bolj važen. Kaj nam je storiti, če zunanje ministrstvo ne skrbi za naše ljudi v tujini, kakšne posledice morajo nastati, če bodo slovenski kolonisti prepričani, da se v tujini ne smejo obratiti na pomoč jugoslovanskega konzulata?

ob 10. dopoldne poseti Pašiča Marko Trifković.

Beograd, 16. septembra. Na povratku s Cetinja bo dr. Stojadinović posetil Pašiča v Cavtatu kot osebnega prijatelja in ga bo prosil za gotove instrukcije, da bi jih mogel sporočiti v Beogradu Pašičevim prijateljem.

KONCEM MESECA UPAJO PAŠIČEVCI NA PAŠIČEV PRIHOD V BEOGRAD.

Beograd, 16. septembra. V radikalnem klubu je bilo včeraj prilično število narednih poslancev, ki so konferirali o situaciji. Pašičevi prijatelji v Beogradu se nadejajo, da bo Pašič prispel v Beograd med 25. do 30. t. m.

TATARSKA VEST.

Beograd, 16. septembra. Narodni poslanec Bačinić je dobil iz Splita vest, da je veliki župan Perović podal predlog, da se razpuste vse občine, v katerih imajo upravo radićevci. Bačinić je posetil ministra notranjih del. Boža Maksimović je izjavil, da so te vesti netočne in da se tak akt proti ustavi in zakonu ne more zgoditi.

Kralj odide v Pariz.

Bled, 16. septembra. Zvečer se je šele zvedelo o vzroku naglega prihoda Uzunovića na Bled. Kralj je podpisal ukaz, da se kraljevska oblast prenese na ministrski svet, ker grede kralj, kraljica in prestolonaslednik v inozemstvo.

Kralj še vedno trpi na posledicah vnetja čeljustne okostnice in je potrebna mala operacija. Kraljevska obitelj bo ostala v inozemstvu kakih osem dni. Uzunović je spremil kralja, kraljico in prestolonaslednika do postaje Lesce in se potem vrnil na Bled, od koder odputuje danes v Ljubljano in Beograd.

NAŠI DELEGATI O ZBLIZANJU Z BOLGARSKO.

Dunaj, 16. septembra. »Neue Freie Presse« prinaša razgovor svojega dopisnika z dr. Ninčičem in Radićem. Dr. Ninčič je povdaril nemožnost balkanskega Locarna zaradi postopanja Bolgarske. Vendar pa bo polagoma tudi do tega še prišlo.

Radić je naglasil, da je proti vmešavanju naše države v notranjo politiko Bolgarske. Situacija je jasna. V Jugoslaviji ni nobene politične stranke, ki bi bila proti zblizanju z Bolgarsko, najmanj pa so proti Hrvatim in Slovencim, razen nekaj poedincev. A sedaj je mogoče samo gospodarsko pomirjenje.

Kar se tiče priključenja Avstrije Nemčiji, pravi, da bi on zaradi tega ne delal nepriključitve, ker je to čisto naravna stvar, proti naravi in historiji pa se ni moči boriti.

DR. SRSKIĆ POSTANE JUSTIČNI MINISTER.

Beograd, 16. septembra. Ker je položaj ministra za pravosodje že dalje časa izprazen, se misli, da se ob priliki prve rekonstrukcije, ki bi se izvršila, to mesto izpopolni. Najresnejši kandidat za to mesto je dr. Srskić, ki bi bil v tem slučaju namestnik ministra za izenačenje zakonov. V vladnih krogih se ne izključuje možnost, da bo še za časa bivanja Uzunovića na Bledu podpisan ukaz o imenovanju dr. Srskića za ministra pravosodja.

OBSEDNO STANJE V TRSTU.

Reka, 16. septembra. Potrjujejo se vesti, da je v Trstu proglašeno obsedno stanje. Ob priliki spopada je bil ubit karabinjer Mario Gonflezza. Po osmih ni smel nikdo več na ulico. Vsako shajanje je bilo zabranjeno. Na več krajih je prišlo do krvavih spopadov. Obsedno stanje je bilo sinoči ukinjeno.

DR. KOROŠEC SE VRNIL V LJUBLJANO.

Beograd, 16. septembra. Sinoči je odpotoval v Ljubljano dr. Korošec. Ob odhodu ni hotel dati nikakih obvestil o političnih prilikah.

PRORAČUN MINISTRSTVA ZA VERO.

Beograd, 16. septembra. Včeraj popoldne so razpravljali v ministrstvu financ o proračunu ministrstva ver.

STEDENJE.

Beograd, 16. septembra. Včeraj je bil izdan iz ministrstva trgovine obširen komunik o štedenju. Med ostalim je tu rečeno, da državni uradniki ne smejo uganjati luksusa, sicer bodo odpuščeni. Državne uradnice ne smejo prihajati v pisarne s pobarvanimi lici in ustnicami. Vso potrebo je treba kriti z domačo produkcijo. Predpisanega delovnega časa se je treba najstrožje držati.

Kosta Todorov o jugoslovansko-bolgarskih odnošajih.

(Od našega ženevskega poročevalca.)

Zeneva, 13. sept.

Danes sem imel priliko, razgovarjati se z bivšim bolgarskim ministrom v vladi Stambolijskega in njenim zastopnikom pri Zvezi narodov, z g. **Kosto Todorovom**. Pri tej priliki je bil g. Todorov tako ljubezniv, da mi je podal o jugoslovansko-bolgarskih odnošajih to markantno izjavo:

»Po mojem mnenju je treba vprašanje jugoslovansko-bolgarskih odnošajev temeljito in popolnoma ločiti od vsakega drugega vprašanja mednarodnih odnošajev.

Med Bolgarsko in Jugoslavijo ne more obstojati vprašanje »bon voisinage« (dobrega sosedstva), ker smo si presorodni. Med nami je mogoča samo ena alternativa: ali popolno in resnično bratstvo, ali pa latentna vojna! Druge rešitve ni!

Odnošaji dobrega sosedstva so mogoči le med narodi, ki so povsem različne krvi. Med dvema narodoma pa, ki sta si tako sorodna, kakor je naš in vaš, je mogoča samo borba ali pa iskreno prijateljstvo. Zakaj Bolgari in Jugoslavnani so si bratje, pa čeprav so še danes med seboj sprti. In da smo danes v sporu, ni krivda naroda, še manj pa je to

njegova volja, temveč je tega kriv samo današnji bolgarski režim, ki živi samo od revanšne ideje, ki hoče natakati novo vino v stare mehe, to je, nadaljevati **Ferdinandovo politiko**.

Zaradi tega pa iskreno želim in v tem zmislu apeliram na jugoslovanske novinarje, da razločujejo med bolgarskim narodom in bolgarsko vlado. Za odnošaje obeh narodov je pisava jugoslovanskega tiska največje važnosti in zato še enkrat poudarjam, da treba čisto ločiti odgovornost današnje bolgarske vlade od odgovornosti bolgarskega naroda. Ta si je popolnoma svest svoje skupnosti z jugoslovanskim narodom. Nad 25.000 umorjenih bolgarskih kmetov je to s svojo krvjo dokazalo in mislim, da je ta dokaz, tako močan, da je vsak drug dokaz odveč.

Iz vsega tega sledi, da bodo postali odnošaji med jugoslovanskim in bolgarskim narodom šele takrat normalni in pristrčni, kadar bo bolgarski narod sam vzel v roke svojo usodo, ker današnji bolgarski parlament in današnja bolgarska vlada predstavljata samo vojna liga in makedonski komite.«

M. L.

St. Radić o delu naše delegacije.

(Od našega ženevskega poročevalca.)

Danes dopoldne je imel naš prvi delegat **St. Radić** v peti komisiji, ki razpravlja o trgovini z belim blagom, velik govor. Po govoru je sprejel **St. Radić** več jugoslovanskih novinarjev ter nam na našo prošnjo podal sledečo izjavo:

»Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev do sedaj še ni ratificirala l. 1921 sklenjene konvencije o pobijanju trgovine z belim blagom (z dekleti). To pa iz čisto notranje tehničnih vzrokov in ne iz kakega načelnega vzroka. Ravno nasprotno! To in ostala slična vprašanja so presojale vse naše vlade, zlasti pa današnja in tako tudi naš zunanji minister, ki je sedaj predsednik 7. zasedanja Zveze narodov, popolnoma v duhu in v intencijah Zveze narodov ter njene ustanove Mednarodnega biroja dela. Da pa niso bile te konvencije od našega parlamenta še ratificirane, je drug vzrok, ki ga bo tudi komisija prav gotovo z lahkoto razumela: Mi moramo predvsem izenačiti svojo zakonodajo, ki je nastala na šestih državnih področjih. Imamo štiri avstro-ogrske zakonodaje in

sicer Avstrije, Ogrske, avtonomne Hrvatske in avtonomne Bosne ter Hercegovine, nato pa še dve iz predvojne Srbije, namreč srbsko in turško.

Štirideset let je bila Avstrija gospodar Bosne in tekom teh 40 let ni našla časa, da bi uredila vprašanje občin v Bosni in Hercegovini. To delo moramo sedaj izvršiti mi. Tudi naša zakonodaja izenačujemo in to po najbolj modernih načelih in izkušnjah. Kar se pa tiče izenačenja davčnega sistema, bo to delo skoraj dovršeno. Ravno tako dobi cela kraljevina v kratkem času najširšo občinsko samoupravo in sicer po vzoru one v predvojni Srbiji.

Vsa ta velika dela pa moramo dovršiti, ker ima vlada že leto dni, po sklenitvi hrvaško-srbskega sporazuma, v parlamentu stalno dvetretjinsko večino. Zato lahko s sigurnostjo obljubim, da čez leto dni ne bo naš delegat več podal take izjave, kakor jo moram letos jaz še podati, ker bo do takrat naša skupščina izpolnila že vse svoje mednarodne obveznosti.

Praško pismo.

Praga, 13. septembra.

Češko javnost vznemirja zadnje čase cela serija afer, večji del osebnih, ki se zde, da so več ali manj vse deca resnejšega in globljega konflikta in sicer med napredno in reakcionarno mislijo, med Masarykom in Kramářem. Ta težji problem je dvignil mnogo prahu in naravno povzročil tudi obrekovanja. Enodnevnice senzacije, nečedno stikanje po osebnih zadevah itd.

Spor med Masarykom in Kramářem je po svojem bistvu obračun z vsem nesodobnim, nesocialnim pojmovanjem aktualnih političnih in tudi kulturnih problemov, ki je še ostalo v organizmu češkega naroda po vojni in ki je nedavno našlo v fašistovski ideologiji oporo in hrane. Masaryk je v zmislu svojega globalnega filozofskega gledanja na svet, svojega velikega zmisla za resničnost in njene razvojne potrebe in v zmislu svojih filozofskih idealov — humanitete in demokracije — stopil le korak dalje, ko se je po ustanovitvi svobodne češke države izrazil za sodelovanje vseh narodov republike za njen razvoj in napredek.

Temu se je zoperstavila narodna demokracija princip češke nacionalne države, ki zahteva poleg meglene češkoslovaške nacionalne enotnosti tudi zoperstavljenost ostalih narodov republike, posebno Nemcev in njih degradiranje v navadne podanike brez pravic sodela pri državni upravi in organizaciji. Okrog tega očrtanega bistva omenjenega spora, digar počotki se dajo zasledovati že davno pred vojno v letih devetdesetih, se niza zdaj še kopia manj pomembnih nasprotij, ki se večkrat pojavljajo le z dnevnimi senzacijami in ki vse z glav-

nim problemom dokazujejo le resničnost Masarykove karakterizacije o stanju češke narodne demokracije, ki ne more obseči problemov sodobnosti in se drobi pod nujnostjo prirodnega razvoja.

V letih devetdesetih si je Masaryk nakopal ime »sovražnika naroda«, ko je takrat močnim nacionalističnim vrstam razbil njihove meglene nalike, usmeril češkega duha v realnost in proti toliko oznanjeni ljubezni za narod podčrtal delo za narod. Vojna in njen konec sta genialnemu praktiku dala popolno zadoščenje — češki narod je z Masarykovimi nazori prekrvašen in pomlajen stopil v vrsto kulturnih evropskih narodov, samostojen in sposoben za svobodo.

Danes je Masarykova zmaga še neizkazana, vendar se da sklepati iz strankarskega razmerja da bo obveljal njegov princip. Ta sklep krepi že sama misel, da je Kramářeva stranka bila takoj po vojni tretja po svoji moči, da pa je tekom let padla na šesto mesto. Za Masaryka so se odločno izrekli vsi legijonarji, ki so na posebnem zborovanju svoje organizacije izdali resolucijo, v kateri odobravajo predsednikovo delo in še posebej Beneševu. Z zadovoljstvom so pozdravili točno formulacijo spora v zmislu zadnjih Masarykovih in Kramářevih izjav in smatrajo le-to kot prva korak k radikalnemu ozdravljenju notranjih razmer republike. Predsednik Masaryk jim znači najvišjo avtoriteto, ki je temelj cele moderne demokracije. Za predsednikom stoji tudi socialistične stranke, dočim so klerikalni krogi ponovno pričeli z močnimi napadi na njegovo osebo.

V neposredni zvezi z omenjenimi spori je afera generala **Gajde**, ki ga posebno podpira Kramářeva stranka. Listi se mnogo pečejo z različni nepoštenostmi Gajde, ki mečejo kaj čudno luč na njegov značaj. Tako so sedaj dokazali, da je potvarjal svoj životopis in da njegove tozadevne navedbe ne odgovarjajo resnici. Predvsem ni v avstrijski vojski služil kot poročnik, pač pa kot narednik. Ko je zbežal v Črno goro, je nastopil tam kot zdravnik, dasi mu je manjkala vsa potrebna izobrazba; glavno vsled tega, da bi mu ne bilo treba vstopiti kot dobrovoljec v srbsko armado.

Od drugih afer naj omenimo še obrambo dr. Beneša in Klofača, ki jima nasprotniki očitajo nepošteno pridobitev premoženja na račun stranke ozioroma politične pozicije. Klofač (o dr. Benešu smo poročali v včerajšnjem listu. Op. ured.) obširno objavlja podatke o svojem premoženju in konstatira l. da prva vila pri Pragi sploh ni njegova, nego da jo je kupil njegov prijatelj, znani dalmatinski trgovec Rako Bredanović za njegove otroke. 2. da so mu vilo v Dobrikovu kupili njegovi prijatelji in kar je sam dal denarja, je bilo le posojilo, ki ga je poiskal v ta namen. Isto je bilo s hišo v Pragi. Klofač dalje zavrača govorice o svojih dragocenostih, ki jih baže krije v svojih hišah in trdi, da ima le razne spomine, ki jih je nabral na svojih potovanjih po Balkanu, Turčiji, Kitajskem, Ameriki in po domovini. Ker se je narodno-socialistična stranka odločno izrekla za svojega voditelja, izgleda, da je tudi ta afera s tem likvidirana.

Politične vesti.

— **Izjava Uzunovića.** Pred svojim odhodom na Bled je sprejel Uzunović v Zagrebu nekatere novinarje ter jim dovolil kratek razgovor. Dejal je, da gre na Bled zato, da se javi kraju, ker že dolgo ni bil v avdienci. Na vprašanje, če ni morebiti kaka posebna vest povzročila njegov odhod na Bled, je izjavil, da ne. Vlada dela resno in sedaj delamo na proračunu. To je veliko in težko delo, polno odgovornosti. Narodna skupščina bo kmalu sklicana in se najbrže sestane že 4. oktobra. Nato so vprašali novinarji, če se sestane skupščina samo zaradi prihoda češkoslovaških parlamentarcev ali pa bo nadaljevala svoje delo. Na to vprašanje je odgovoril Uzunović, da se je dogovoril s predsednikov skupščine Trifkovićem, da bo skupščina zborovala do 20. oktobra, ko se ima pričeti njeno redno jensko zasedanje. Nato se je Uzunović oprostil z novinarji. — Nobenega dvoma ni, da je Uzunovića pot na Bled v zvezi s povratkom Pašića v Dalmacijo. Po vsej verjetnosti čaka našo notranjo politiko še težak boj in težka preizkušnja, predna bo definitivno krenila na pravo pot. Znaki izboljšanja so že tu, ali končno zmago bo treba še izvojevati.

— **Arbitražna pogodba z Madjarsko.** V Ženevi so se začela med našimi in madjarskimi delegati pogajanja za sklenitev arbitražne pogodbe med Jugoslavijo in Madjarsko. Inicijativa za ta pogajanja je bila podana z znanim Horthyjevim govorom ob priliki proslave bitke pri Mohaču. Z madjarske strani se zatrjuje, da je namera Madjarske, da pride v dobre odnošaje z Jugoslavijo, popolnoma iskrena. Madjarski politiki da so spoznali, da ni mogoče spremeniti Trianonske pogodbe in da se je treba z obstoječim stanjem sprizniti. Le na ta način more Madjarska, ki je čisto odrezana od morja, izboljšati svoje gospodarsko stanje. Obenem se zatrjuje, da bo Madjarska tudi stvarno dokazala svojo dobro voljo. Tako se misli dovoliti grofu Karolyju povratek na Madjarsko in tudi se bo izvedla abolicija pečujškega procesa. (To je proces proti onim Madjarom, ki so za časa jugoslovanske okupacije Pečuha izrekli se za Jugoslavijo.) Naša vlada pa bi zato abolirala procese nekaterih madjarskih špijonov. — Čeprav ni Horthyjevi dobri volji dosti zaupati, še manj pa njegovim lepim besedam o demokraciji, vendar pa je priporočljivo, da sklenemo arbitražno pogodbo z Madjarsko, da bo tako naša miroljubnost vsemu svetu dokazana.

— **Tudi general Avarescu za demokracijo.** V Ženevi je podal general Avarescu interesantne in skoraj pikantne izjave o svoji politiki. Dejal je, da je prijateljstvo med nami in Rumunijo nujno potrebno. To že zategadelj, ker je sa-

mo na ta način mogoče ohraniti velike pridobitve, ki jih je dala vojna obema državama. Nato je govoril Avarescu o demokraciji in dejal, da ima vsakdo pravico po svoje razumeti demokracijo. Toda vsakdo ruši demokracijo, kdor le količkaj manjša ugled parlamenta. Zakaj brez parlamenta, ki ima ugled, je demokracija prazna beseda. — Besede g. Avarescu so sicer prav lepe, toda žalibog jih ni upošteval g. Avarescu ob priliki zadnjih volitev v Rumuniji. Zakaj tedaj niso izvolili poslance volivci, temveč policija. Tako izvoljen parlament pa je jasno brez ugleda in zato je tudi g. Avarescu prav temeljito poskrbel, da stoji v Rumuniji demokracija na tako slabih nogah. — Kdaj bomo vendar enkrat doživeli, da ne bodo balkanski državniški demokrati samo v tujini, ampak tudi doma!

— **Po atentatu na Mussolinija.** Fašistijski listi še vedno napadajo Francijo, da je ona sokriva na atentatu. Francoski listi zavračajo z ogorčenjem žaljivke italijanskega tiska, ravno tako pa tudi zahtevo, da Francija izžene italijanske emigrante. Azilno pravo je sveto, vzklikajo francoski listi in tega prava Francija nikdar ne bo pogazila. — Tudi Briand je ostro zavrnil italijanske očitke. Če je kdo kriv, potem je kriva italijanska obmejna policija, ker njena naloga je, da pazi na ljudi, ki pridejo v Italijo. (To mnenje Brianda je nebote potrtil tudi sam Mussolini, ker je odstavljen predsednik italijanske policije in policijskega ravnatelja v Rimu.) Fašistom se je s vojo kričavostjo zopet enkrat posrečilo, da so poslabšali svoje odnošaje s Francijo in h temu uspehu jim iskreno čestitam. — Italijanska policija trdi, da ni atentat delo posameznika, temveč da je bila organizirana cela zarota. Trditve italijanske policije je silno razumljiva, ker samo na ta način morejo fašisti atentat pošteno izrabiti v politične svrhe in obračunati s svojimi nasprotniki. Aretacije so tudi v velikem obsegu izvršene in bila je aretirana celo 66-letna stara mati atentatorja. — Največje veselje pa imajo fašisti, da morejo sedaj uvesti smrtno kazen. Ta ne bo določena samo za atentate, temveč tudi za vsak nasilen poskus spremembe režima.

— **Francosko-italijanski obmejni konflikti.** Iz Pariza se poroča, da je prišlo v terek na dveh krajih do mejnega konflikta z italijanskimi četami. Na enem mestu so prestopili italijanski vojaki francosko mejo in šli krast sadje nekemu kmetu. Ko jih je ta skušal pregnati, so se mu uprli in pozvali še druge svoje tovariše na pomoč. Na drugem mestu pa so hoteli italijanski vojaki finančne vojske posiliti neko ženo. Na njeno kričanje so ji prihiteli sosedi na pomoč. Toda šele francoski policiji se je posrečilo pregnati italijanske vojake. Pariški listi poudarjajo, da se v zadnjem času obmejni konflikti z italijanskimi vojaki vedno bolj množe.

— **Novi boji v Grčiji.** Bolgarske čete ob grški meji poročajo, da se čuje v pogorju Belasica pri Demirhazu močna kanonada in streljanje s puškami. Sodiijo, da se je uprta garnizija v Demirhisarju. Grške obmejne čete se nahajajo na svojem mestu in niso znale pojasniti vzrokov kanonade.

— **General Gajda inspicira fašistovske strelne vaje.** Pod pretvezo prijateljskega večera so imeli oficirji, prijatelji Gajde, v vasi praške okolice, sestanek. Istočasno so se vršile strelne vaje fašistovskih organizacij in je Gajda v polni uniformi vodil te vaje. Fašisti govore, da bodo v kratkem korakali na Prago in zavzeli Hradčane. Zlasti veleposestniki v Pragi odločno zagovarjajo fašizem in generala Gajdo. Fašisti mislijo potem postaviti za zunanjega ministra Hodžo, ki je najbogatejši človek na Češkem. — Socialistični in napredni listi silno ostro nastopajo proti delovanju Gajde in zlasti grajajo, da se aktivni oficirji pajašajo z odstavljenim generalom.

— **Kitajski dogodki.** Po zadnjih poročilih, se je položaj na Kitajskem za zaveznike znatno izboljšal. Kitajci so prenehali obstreljevati zavezniške bojne ladje. Tudi kantonska vlada je odnehala v svojem nasprotstvu do Anglije in odredila, da straže stavkajočih ne smejo biti več oborožene. — V Kalganu so se kitajske čete uprle svojim poveljnikom. Upor pa je bil krvavo zadušen in je bilo nato preko dvesto upornikov ustreljenih.

sedaj tudi za Dempseyev nos, če bo srečno prestal vse atake. Toda tudi v tej točki so vesili iz trening-tabora pomirljive; kajti preu kratkim je eden njegovih Sparzingpartnerjev Dempseya z veliko silo udaril po nosu, toda ta ni niti najmanj zgubil svoje oblike. Njegovi prijatelji tedaj pričakujejo, da ne bo samo kot zmagovalca izšel iz tega boja, ampak da tudi njegova lepota ne bo trpela.

Nov svetovni rekord v težki atletiki, Josip Bucher, član atl. kluba Kierling, je po legnil z levico 84.25 kg in postavil s tem svetovni rekord za srednjo težko težo (do 82.5 kg).

Vierkötter si hoče zopet priboriti prvenstvo. Kakor poročajo iz Berlina, se je Vierkötter pred par dnevi podal s svojim trenerjem v Calais, kjer hoče s ponovnim preplavanjem Kanala nadkraliti rekord Francoza Michela. Kakor znano je rabil Vierkötter za preplavanje Rokavskega zaliva 12 ur 42 min., kateri čas je zboljšal Francoz Michell za 1 in pol ure. Zelo dvomljivo je, če se bo Vierkötterju to posrečilo, saj tako lepih dni, kakor ga je našel Michell, je v Kanalu zelo malo.

Suzana Lenglen je napisala v »Petit Parisien« več člankov, v katerih navaja vzroke, zakaj je pustila amaterstvo. Vzrok je zelo enostaven. Lenglenova pravi, da si pušti svojo umetnost z isto pravico plačati, kakor igralci, peveci in slikarji. Noče več polniti žepe prirediteljev, ki aranžirajo teniške turnirje z amaterji, ker jih to manj stane. Vse to je prav čedno in duhovito obrazložila v prvem članku in dokazala, da vodi pero z isto bravuro kakor racket.

To in ono.

STOBI.

Pet kilometrov od Gradskega na progi Skoplje — Veles — Bitolj leži staro bizan-

tsinsko mesto, ki se je imenovalo nekoč Stobi, danes pa se imenuje »Pustograd«.

Mesto Stobi je obstajalo že za časa Aleksandra Velikega. Takrat je bilo cvetoče trgovsko mesto. Mimo mesta je vodila cesta v Solun (kot se dandanes) in do Sardike.

Pod Rimljani je imelo mesto pravico kovati lokalni denar. Najstarejši, doslej najdeni novci so iz dobe Vespazijana in Tita.

V splošnem je zgodovina mesta še precej malo raziskana.

Zgodaj se je jelo širiti v mestu krščanstvo. V letu 325 po Kr. je rezidiriral v mestu škof Budius. Leta 479 po Kr. so oplenili mesto vzhodni Goti. Leta 518 po Kr. je bil po vsej Macedoniji močan potres, ki je mesto močno poškodoval. Od tega leta dalje se Stobi v zgodovini ne omenja do l. 1014, ko je korakala skozi mesto vojska bizantinskega cesarja Vazilija II. ob priliki vojne z makedonskimi Slovani.

Ostanki mesta iz prejšnjih časov so pod zemljo. Za časa turškega gospodstva se ni brigal nihče zanje. Za časa vojne l. 1916 so pričeli Nemci z izkopavanjem ruševin. Izkopavanja je vodil Dane profesor dr. Krišchen, ki je razkril veliko nagrobno baziliko, sezidano najbrže v 5. stoletju ter dvonadstropno mestno baziliko, ki je podobna baziliki Dimitrija v Solunu. Iz neznanih vzrokov so Nemci izkopavanje prekinili. Prišlo se je šele leta 1924 zopet. Izkopavanje vodi upravnik narodn. muzeja v Beogradu dr. Vladimir R. Petković. Delo napreduje počasi, ker traja radi nedostatih podpor vsako leto samo po par mesecev.

Dr. Petković je razkril doslej med drugim veliki baziliki krasne mramornate stopnice, ki so pripadale nekoč, kot je sklepati iz izdelave, sigurno kakemu rimskemu gledališču. Dalje je razkril dva velika bloka iz belega marmorja, dalje mestno obzidje, široko 2 m 4 em, dalje del amfiteatra s premerom 90 m, ki je bilo pokrito z zemeljsko plastjo 7—8 m

in ki je do višine 5 in pol m prav dobro ohranjeno. Nekatera sedišča so izdelana iz belega marmorja. Na poedinih sediščih so vrezana imena. Iz oblike črk sledi, da so bila vrezana v raznih stoletjih, nekatera že v starem veku. Poleg bizantinskih in grških imen čitaš tudi slovanska.

Domneva se, da je bilo porušeno gledališče l. 479 po Kr. ob priliki, ko je oplenil mesto na svojem umiku kralj vzhodnih Gotov Teodorik. Mogoče je pa tudi, da je porušil gledališče potres l. 518 po Kr., ki je razsajal nad 20 trdnjav.

Doslej je bilo izkopanega mnogo krasno izdelanega kamena, drugih stvari dosedaj niso našli. Če se bodo nadaljevala dela po dosedanji metodi, bo trajalo izkopavanje pač še dolgo časa, vsekakor pa bo razkrilo v arhitektoničnem oziru zelo zanimive stvari.

Zakonske ponudbe nekdanj in danes.

Ponudba zakona je bila preje važna in slovesna stvar, da je bilo treba zanjo prav posebno izbranega kraja in miljeja.

Pesnik Robert Browning se je pritoževal, »da ne more najti pravega kraja in pravega razpoloženja« za to, da bi ponudil svoji izvoljenki roko in srce. Gözdna samota, lunin svit in drugi poetični miljeji niso prišli prav v poštev, ker pač stariši mlade dame v takih trenutkih in na takih krajih niso pustili nikdar same z njenim oboževalcem. Vedno je bila mama ali pa kaka druga »gardedama« v bližini in pred takimi profanimi ušesi zaljubljenec seveda ni mogel izdati svoje sladke skrivnosti. Parček se je moral umakniti v najbolj oddaljen kot salona, če le mogoče v bližino glasovirja, da nepoklicana ušesa niso mogla čuti nobene besede. Za časa naših mater je bila plesna dvorana pač najbolj običajni kraj za razkritja ljubezni, ki jih je favorizirala tudi takratna stanovanjska oprema. Po sobah so stale vsakovrstne španske

stene in drug mobilijar, za katerega sta se zaljubljenca med odmorom na plesu lahko skrila.

Dandanes je stvar mnogo lažja. Mladina se je otrsela vseh romantičnih predsodkov in dandanes se obravnava vprašanja, ki so se smela staviti preje samo na skrivnem in zašepetati na uho, popolnoma svobodno in javno. Za ponudbo zakona je vsak kraj primeren. Angležinja Janne Ramsey-Kerr pripoveduje: Čula sem v zadnjem času o ponudbah zakona, ki so bile stavljene na prav prozaičnih krajih. Neki gospod je razkril neki gospe svoja čustva v veliki moderni prodajalni, ki je bila polna kupovalcev. Dva zaljubljenca pa sta se našla nekega mrzlega jutra zarana po kopeli, ko sta sedela s šklepetajočimi zobmi v kopalnih kostumih na morskimi obali. Precej težavno se je dogovoriti v avtomobilu, če mora zaljubljenec pri tem paziti na avto. Pa tudi v takih slučajih je bila že razkrita ljubezen. Neki mladenič je razkril svoji oboževanki ljubezen celo v liftu. V takih slučajih pač dami ne ostane noben romantičen spomin, toda glavno je vendar vedno, da pride do razgovora o tem velikem vprašanju in da se zaključí razgovor z »da«, dočim je vprašanje moža, ki ga ne ljubiš, prav tako mučno v romantičnem miljeju kot sredi ulice in odgovor »ne« je tu prav tako trd kot tam.

Jesenska umetniška razstava v Sofiji. Udruženje bolgarskih umetnikov je otvorilo 5. t. m. redno jesensko razstavo v Sofiji. Na tej razstavi so razstavili svoja dela znani umetniki Anton Mitov, Boris Mitov, D. Djundzenov, G. Mašev, R. Aleksijev, Ivan Bajadžiev in mnogo drugih.

Letošnji manevri rdeče armade. Mesec september je mesec manevrov rdeče armade. Ruski vojni listi posvečajo letošnjim manevrom izredno pažnjo, ker se imajo pri letošnjih manevrih ugotoviti vsi nedostatki ustroja rdeče armade.

Rudyard Kipling:

42

Knjiga o džungli.

Razdalja do klavnice je znašala samo pol milje, trebali pa so celo uro, da so dospeli do tja, kajti Kerik je vedel, če bi morski psi prehitro hodili, da bi se pri tem razgrel in bi potem ne bilo mogoče, da bi jim lepo odrli kožo. Radi tega so šli prav počasi naprej, dokler niso dospeli do solne hiše, baš izpred oči morskim psom na obali. Kotik jim je sopihajoč in ves začuden sledil. Menil je, da je na koncu sveta, pa tulenje morskih psov za hrbtom je bilo tako silno kakor ropot vlaka v predoru. Kmalu nato je Kerik sedel v mah, vzvel iz žepa veliko uro in čakal trideset minut, da so se morski psi ohladili. Vladala je popolna tišina, tako da je Kotik slišal, kako je meglena rosa kapljala mozaču z okrajja čepice. Nato je prišlo deset, dvanajst mož, vsak s tri, štiri čevlje dolgim krepelcem, obitim z železom; Kerik jim je pokazal nekoliko morskih psov črede, ki so jih bili tovariši obgrizli ali so bili še prevročni. Možaki so jih suvali s težkimi škornji, narejenimi iz kože mroževega vratu, in jih odstranili, nato pa se je oglašil Kerik rekoč: »Naprej!« in možakarji so jeli udrihati morske pse po glavi tako hitro, kakor so le mogli.

Deset minut pozneje Kotik ni več poznal prijateljev; preparali so jim namreč kožo od nosu do zadnjih plavut, jo odrli in jih pometali na kopicco na tleh.

To je bilo za Kotika dovolj. Majhne sveže brke so se mu ježile od groze in okrenil se je ter oddirjal nazaj proti morju (morski psi namreč lahko nekoliko časa prav hitro dirjajo). Na skalovju, kjer posedajo veliki morski levi na robu valovja, se je zagnal z glavo naprej v hladno vodo, se zibal na morju in bedno sopihal. »Kaj pa je?« je osorno zarentačil eden morskih levov; morski levi namreč navadno žive sami zase.

»Skušnije! Očen skušnije!« (Samoten sem, jako samotni), je odvrnil Kotik. »Po celem obrežju pobijajo vse holušičke!«

Morski lev je obrnil glavo proti otoku. »Neumnost,« je dejal; »tvoji prijatelji kriče kot vedno. Videti si moral starega Keriká, ki je hitro odpravil čredo. To dela že trideset let!«

»Strašno!« je dejal Kotik, se uprl vodi, ko se je val zgrnil čezenj, se uravnal z enim udarcem plavut in se ustavil stoječ zraven razklanega roba skale.

»Kot enoletnik si dobro naredil!« je dejal morski lev, ki je čilal dobro plavanje. »Lahko si mislim, da je stvar res strašna, kakor jo ti vidiš; ampak če vi morski psi zahajate semkaj leto za letom, potem seveda ljudje zaznajo o tem, in dokler ne najdete otoka, kamor nikdar ne pridejo ljudje, vas bodo vedno preganjali.«

»Ali je kje tak otok?« je pričel Kotik.

»Dvajset let že hodim za Kambolo, a ne morem reči, da bi ga bil našel. Ampak glej — kakor vse kaže, rad govoriš z ljudmi, ki vedo več kot ti; kaj pa ako bi se podal na otok Wallbrus in govoril z morskim

coprnikom. Morebiti on kaj ve. Nikar ne bodi tako nestrpen. Otok je šest milj daleč in da bi jaz bil ti, bi stopil na suho in malo zadremal, ti mali.«

Kotik si je mislil, da je ta svet dober, pa je odplaval na svojo obalo, stopil na suho in spal kake pol ure. Nato pa jo je mahnil naravnost proti otoku Wallrus, majhnemu, nizkemu, skalnatemu otoku, skoraj natanako severno od Novostožne, večinoma samo kletčevju in galebavim gnezdov, kjer so se mroži zbirali sami zase.

Stopil je na suho v bližini morskega coprnika, velikega, nabrekliga, mozoljastega mroža z debelim vratom in dolgim okli, ki živi v severnem Tihem oceanu in ki se ne zna dostojno vesti, razen kadar spi — in spal je baš takrat, zadnje plavute napol v vodi napol zunaj nje.

»Zbudil se!« je zalajal Kotik, kajti galebi so delali silen vršič.

»Ha! Ho! Hmf! Kaj pa je?« je dejal mrož, udaril z okli po naslednjem mrožu, da se je prebudil, naslednji je udaril zopet naslednjega in tako dalje, dokler niso bili vsi zbujeni in so zijali v vse smeri, samo v pravo ne.

»Hej! Jaz sem!« je odvrnil Kotik, zibajoč se v valovju.

»No, da bi mi — kožo odrli!« je zarohnel mrož in vsi so gledali Kotika, kakor bi velika družba zaspanih starih gospodov zrla v majhnega dečka. Kotika pa ni bila volja, da bi baš tedaj še kaj več slišal o odiranju kože; tega je videl dovolj; in tako je zavpil:

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi **najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.**

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

Uprava „Narodnega Dnevnika“ prodaja makulturni papir!

kg Din 4-50.

Najboljša, najcenejša **kolesa in šivalni stroj** so edino **Petelinčevi** znamke **Gritzner, Adler, Phönix**

Blizu Prešernovega spomenika za vodo.

za dom, obrt in industrijo. Pouk brezplačen, ugodni plačilni pogoji. Tudi na obroke. Večletna garancija.

Josip Petelinc, Ljubljana

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 para, debelo tiskano Din 1.—.

Potnike dobro vpeljane sprejme vinska trgovina. Ponudbe in zahteve naj se pošlje na oglasni zavod Kopitar, Ljubljana, Čopova 21/III. pod »vinska trgovina«.

KOKS-ČEBIN Wolfova 1/II. - Telef. 56.

Proda se po ugodni ceni dalnogled »Trider« tvrdke Zeiss, kateri poveča šestkrat. Naslov pove uprava lista.

Stekleno strečno opeko imajo stalno v zalogi Združene opkarsne d. d. v Ljubljani.

Knjigovodja-korespondent

popolnoma samostojen delavec, bilancist, z znanjem slov., srbo-hrv., nemščine in italijanščine, strojepisja, 10-letno prakso išče primerno službo. Ponudbe na upravo lista pod »Nastop takoj«.

MODROCE iz najboljšega domačega in češkega platna, posteljne mreže, zložljive postelje, otomane, dekoracijske patent divane in tapetalske izdelke nudi najceneje

RUDOLF RADOVAN, tapetnik Ljubljana, Krekov trg 7.

Trgovskega vajenca s primerno šolsko izobrazbo sprejme takoj **Josip Kodrič,** trgovec, Sv. Križi pri Kostanjevici.

Se priporoča za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih tiskovin. Lastna knjigovoznica **TELEFON ŠT. 552**

TISKARNA MERKUR TRGOVSKO-INDUSTRIJSKA D. D. **LJUBLJANA, Simon Gregorčičeva ulica 13.**

Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, tabele, statute, vabila, letake, lepake, posetnice i. t. d. **TELEFON ŠT. 552**